

Rum diýdiňizmi?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Rum diýdiňizmi? RUM DIÝDIÑIZMI?

Türk – Soltan Ýawuz Selim üçin eşek diýmekdi...

Türk – Koçi beg üçin bimessep ejnebidi...

Türk – Hoja Nasreddin Ependi üçin maslykdy, hilebazdy, bolgusyzdy...

Türk – Naima üçin azgyndy, betnyşandy, gödekdi, jahyldy...

Türk – Nefi üçin Allanyň yrfan çeşmesinden mahrum galanlardy...

Türk – Baky üçin gödekdi...

Türk – Hapyz Çelebi üçin ataňam bolsa öldürmäge degişlidi...

Türk – Sadrazam Kuýuwy Myrat üçin kellesi kesilmeli adamdy...

Türk – Aksaraýly Kerimetdin Mahmyt üçin ýarak itdi. Melgundy...

Türk – Merzifonly Seýit Abdyrahman Eşref üçin deňsiz-taýsyz zalymdy...

Türk – Geliboluly Mustapa Aly üçin kirlidi, hapysady...

Türk – Taşlyjaly Ýahýa üçin neberesi guramyşyň biridi...

Türk – Baş ilçi Moraly Çuhadyr Ahmet üçin haýwandan tapawudy ýok mahlukdy...

Türk – Tokatly Nuri üçin şäheriň dilini bilmeýän haýwandy...

Türk – Şeýhulyslam Mustapa Sabri üçin iniňi tisgindiriji nejisdi...

Türk – Soltan Wahdetdin üçin dini, şejeresi, aňyrsy, kimdigi, ýurdy näbelli, jahyllar sürüsidi...

Gaharyňz gelmesin, yzyny dowam etmäliň!

Osmanly:

– Ermenilere, "Milleti-Sadyka"...

– Araplara, "Kowmy-Nejip"...

– Rumlara "Rimli" manysyny berýän "Romeos" diýip, öz türklerini, ine, şeýdip kemsitdi, masgaralady.

Ýeri, türkler özünü nähili görýärди?

- **Türküň ahwaly**

"Birinji ders meni geň galdyrypdy. Bu tümen şol wagtyk milletiň bir bölegidi. Hemmesi-de Anadolynyň türkmen obalaryndan ýygnanandy. Biz obalylary dindar we yñdarma häsiýetli hasaplaýardyk. A meň görenlerim diñe jahyldylar. Emma olar meni ikinji dersde hasam geň galdyrdylar. Birinji berlen sowallara beren jogaplaryndan görnüşi ýaly bu esgerler diñe haýsy dine uýýandygyny däl, haýsy halkdandygyny-da bilenoklardy. "Biz haýsy halkdan?" diýlende her kelleden bir ses çykdy:

"Biz türk dälmi?" diýenimde, hemmesi birden "Estagpyrylla" diýip jogap berdiler. Türküyü kabul edenoklardy. Emma biz türk ahweti! Bu goşun türk goşunydy. Türkük üçin söwesýärdik. Birnäçe asyrlara çeken başdan geçirmelerden soñ bar çykalgamyz diñe türkük bolup bilerdi. Emma, gynansak-da, "biz türk dälmi?" diýip soranynda, "Estagpyrylla" diýip jogap berenleriň pikiriçe türk diýmek "gyzylbaş" diýmekdi.

Dininde, milletinde bitewilik bolmadyk bu tümen her dersde görüşüm ýaly ýasaýan döwletiniň adyny, nämedigini, patşasynyň adyny, döwletiň merkezini, serkerdebaşysyny we onuň wekiliniň kimdigini bilenok.

Watan meselesine ýetende işler bütinley bulaşdy. Gepiň keltesi, watanymyzyň nirededigini bilýän ýokdy. Aýdýan bar zatlary ugur-utgasyz, esassyz, manysyz we ýalňışdy..."

Şewket Süreýýa Aýdemir (1897-1976) öz durmuş ýoluny ýazan "Suwy gözleýän adam" ("Suyu Arayan Adam") kitabynda türkleri şeýle suratlandyrdy...

• **Ýurtdaşlyk bayramy**

Falih Ryfky Ataý (1894-1971) "Batyş ýyllary" atly kitabynda öz deň-duşlaryny osmanlynyň soňky nesil çagalary hökmünde suratlandyrdy.

"Özüme birinji gezek haçan türk diýendigim ýadyma düşenok. Biziň çagalygymyzda "türk" – gödek we ýabany diýmekdi. Yslam ymmatyndan we osmanlydyk. Ylmýhallarda baş dersimiz "diniň we milletiň birdigini" öwrenmekdi.

"Watan" sözünü agzamak gadagandy. Ony men ulalamsoň Namyk

Kemaly okan günlerimde kitapda gördüm. Gulagym bilen bolsa diňe "Meşrytyýetden" soň eşitdim.

Biz patyşanyň gullarydyk. Mekdebiň meýdançasynda her gün aşşam hatara durup, "Ýaşasyn, patyşahymyz!" ("Padışahım çok yaşa!") diýip gygyrardyk..."

Şuňa çenli ýazanlarymyň, gürrüňsiz, bir maksady bar:

Mustapa Kemalam osmanlynyň soňky neslindendi. Ol türkün osmanly häkimiýeti tarapyndan nähili masgaralanýandygyny gördü, başyndan geçirdi. Osmanly intelligensiýasynyň Babyalyda "Türk" sözünü arap aksenti bilen "Terk" diýip ýazyşlaryny ýatdan çykarmady. ("Terk" sözünün köplük manasy arapçada "Etrak" diýmekdi we türklere "İdrâki biidrak" (Etraki-bidrak) – "düşünjesiz türkler", "akmak türkler" diýýärlerdi!) A... Türk – Atatürk üçin ýyldyrymdy, tüweleýdi, dünýäni ýagtyldan güneşdi. Şonuň üçinem...

Togsan bir ýyl öň... 1928-nji ýylyň 23-nji maýynda Ýokary Halk mejlisи (TBMM) 1312 belgili "Türk ýurtdaşlygy" ("Türk raýatlygy") kanunyny kabul etdi. Şeýdibem...

Birnäçe asyrlap depgilenip gelnen Türk ýurtdaşlyk statusy bilen derejelendi.

Osmanly bilen respublikanyň tapawudy, ine, sundady.

Şu günlerde...

Osmanlysyraýan käbir AKP-liler Ekrem Ymamoglynyň "TÜRK" dälde, "rumdygyny" aýdyp, ony kemsitmäge çytraşýar! Diýmek indi... "TÜRK" osmanlyda bolşy ýaly, masgaralanýan-depgilenýän söz däl.

Zamananyň ruhy özgeripdir: Türk – beýikdir, belentdir...

Atatürk üstün çykdy.

Ýurtdaşlyk baýramyñyz gutly bolsun!

Soner ÝALÇYN.

"SÖZCÜ" gazeti, 23.05.2019 ý. Publisistika